

Täysistunto

Tiistai 16.6.2020 klo 17.04—18.44

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 89/2020 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 12/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 12/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

17.10 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä verojaoston puheenjohtajana esittelen valiokunnan mietinnön, eli tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arvonlisäverolakia väliaikaisesti siten, että koronaviruksen hoitoon liittyvistä tarvikkeista kotimaiset myynnit ja muista jäsenvaltioista tapahtuvat yhteisöyhteistyöt säädettäisiin verottomiksi. Ja tässä oikeastaan perusteena on se, että näitä kotimaisia ja EU-alueen suojavarusteiden tuottajia kohdeltaisiin tasavertaisesti EU:n ulkopuolisiin tuottajiin verrattuna. Nimittäin heitä koskien komissio on aiemmin tehnyt päätöksen, jonka mukaan näiden tavaroiden tuonti alueelle olisi vapautettu verosta ajalle 30.1.—31.7. Eli kysymyksessä on se, että tällä esityksellä korjataan komission päätöksestä ja arvonlisäverotusta koskevista säännöksistä aiheutunutta epäneutraalia verokohtelua. Sinänsä tämä on ihan hyvä esitys, ja tätä on valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kyllä puollettu, ja valiokunta toteaa, että tätä esitystä kannatamme, olemme sitä hyväksymässä, ja toteamme, että pidämme rajausta, mikä tässä on tehty, oikeana ja komission antaman ohjeistuksen mukaisena.

Sen verran tästä rajoituksesta meillä käytiin keskustelua, että tässä jouduttiin tekemään tällainen kysymyskierrros, varmistuskierrros vielä sen suhteen, mikä on komission tulkinta näistä nimenomaisista rajauksista. Nimittäin komissiolta saadun tiedon mukaan yksityiset toimijat, jotka tuottavat julkisia terveydenhuoltopalveluja, esimerkiksi kunnan terveydenhuoltopalvelujen kokonaisulkoistusta, voisivat rinnastua komission tarkoittamiin muihin julkisoikeuden laitoksiin. Eli tämä koskisi kyllä näitä tapauksia, mutta komission kannan mukaan tämä arvonlisäverovapautus ei kata yksityisten toimijoiden tuottamaa yksityistä terveydenhuoltoa. Eli tässä on se rajausta, ja varmistettiin vielä, että nimenomaan tämä on komission tulkinta, ja tämä hallituksen esitys on tämän komission tulkinnan mukainen. Valiokunta ei tämän vuoksi pidä mahdollisena, että tätä verottomuuden soveltamisalaa laajennettaisiin joidenkin asiantuntijoiden toivomalla tavalla.

Eli me toteamme valiokunnassa, että on tärkeitä, että Tulli ja Verohallinto huolehtivat kattavasta ja oikea-aikaisesta ohjauksesta ja asiakasneuvonnasta, sekä korostamme tämän

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2020 vp

seurantaa, eli jos määrääjat EU:n ulkopuolisen tuonnin suhteen muuttuvat, niin varmasti myös täällä sitten tämä lakiesitys saa jatkoaikaa.

17.13 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraatit ja kokoomus ovat jättäneet tähän vastalauseen, ja mielestämme kyllä syystä, koska tällä hetkellä moni muu EU:n jäsenvaltio on säättänyt tämän nollaverokannan tai alennetun verokannan näille suojavarusteille ja muille koronan vastaisen toiminnan tarvikkeille ja esimerkiksi Hollannissa on vapautettu myös yksityishenkilölle tapahtuva maskien myynti, kun meillä Suomessa ei tämä yksityishenkilölle tapahtuva myynti ole ollut edes keskustelussa vaan tosiaankin keskiössä on ollut ainoastaan myynti sote-alan toimijoille. Siinä mielessä tämä hallituksen rajausta, että tämä on tarkoitettu ainoastaan julkisen puolen terveydenhuollon toimijoille, tuntuu kyllä hyvin ideologiselta. Jos katsotaan näitä muita maita, niin siellä ovat ainakin Italia, Itävalta, Viro ja Irlanti, jotka ovat sallineet nollaverokannan, ja sen lisäksi alennetut verokannat on Belgiassa, Ranskassa, Kreikassa, Puolassa ja Portugalissa, ja nämä maat eivät tee minkäänlaista jaottelua yksityisen ja julkisen palveluntarjoajan välillä. Siinä mielessä tuntuu aika kummalliselta, että Suomessa sitten on päädytty tämäntyyppiseen rajaukseen.

Koska näitten sote-palveluitten järjestämistavat ovat eri jäsenvaltioissa niin erilaiset, komissio on tarkoituksella jättänyt tämän määräämisvallan tältä osin jäsenvaltioille, ja tämä nollaverokannan soveltaminen laajasti julkisessa valvonnassa oleville terveyden- ja sairaanhoitoalan sekä sosiaalihuoltoalan toimijoille on varmasti sellainen talouden täsmätoimi, jolla saadaan varsin kohdennetusti tuettua näitä toimijoita ja taisteltua yhdessä tätä pandemiaa vastaan.

Jos ajatellaan nyt Suomessakin tilannetta, niin meillä on kuntia, joissa on tehty osaulkoistuksia, ja meillä on kuntia, jotka ovat mukana tällaisissa yhteistoimintayrityksissä, niin siinäkin mielessä voin vain kuvitella, mikä on se byrokratian määrä, kun jälkikäteen ruvetaan katsomaan, kellä on ollut se hankintavastuu näissä asioissa ja onko nyt jotakin suojavarustetta käytetty sitten minkätyyppiseen toimintaan. Meillä on paljon kuntia, joissa esimerkiksi vaikkapa kehitysvammaisuuden asumisyksiköt tai vanhustenhuollon yksiköt on järjestetty joko osaulkoistuksena tai yhteistyöyritysten kautta.

Sen tähden toivoisin, että tässä vielä kun mennään pykälien yksityiskohtaiseen käsittelyyn, eduskunnasta löytyisi ymmärrystä olla tukemassa tätä kristillisdemokraattien ja kokoomuksen esitystä, että näiltä osin ei tehtäisi eroa siinä, onko toimija yksityinen tahikka julkinen.

17.16 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on monella tavoin hoitanut hyvin mallikkaasti tätä koronaepidemiaa. Tänäänkin on syytä antaa siitä kiitos, että olemme näin hyvässä tilanteessa. Mutta pitkin kevättä on kyllä ihmetyttänyt se, miten nihkeää hallituksen suhtautuminen on ollut yksityisten terveyspalvelutuottajien ikään kuin mukaan ottamiseen tähän, näihin yhteisiin talkoisiin. Ja onpa ollut kysymys sitten testaamiskapasiteetin laajentamisesta tai vaikkapa siitä, millä tavoin näitä suojatarvikkeita on terveyspalvelujen tuottajille toimitettu, niin yksityiset palveluntuottajat ovat jatkuvasti joutuneet ikään kuin puoliaan pitämään. Ja tässäkin suhteessa kyllä toivoisin, että edustaja Viitanen nyt vähän tarkemmin perustelisi sitä, että miksi sitten näissä muissa EU-maissa, joita on pitkä lista lueteltu tuossa vastalauseessa, on pystytty yhtä lailla säättämään tämä alennettu nollaverokanta myös yksityisen terveydenhuollon tuottajille [Pia Viitasen välihuuto] eikä ole tehty eroa siinä yksityisen ja julkisen palveluntarjoajan välillä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2020 vp

17.17 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Aivan erinomainen esitys hallitukselta. Kokoomusta ja kristillisiä on ehkä hieman hankala ymmärtää.

Kuten verojaostossa totesimme, komission kanta on selkeä. Sen mukaan vapautus ei kuitenkaan kata yksityisten toimijoiden tuottamaa yksityistä terveydenhoitoa, ja tämän vuoksi valiokunta ei pidä mahdollisena laajentaa ehdotettua verottomuuden soveltamisalaa yksityisiin toimijoihin.

Kokoomus olisi kuitenkin aivan poikkeuksellisesti valmis rikkomaan komission kantaa, koska pörriäisistä on pidetty epäreiluna, että esitys koskee vain julkisesti järjestettyä terveydenhoitoa, tuottaa sen sitten julkinen tai yksityinen taho. Ilmeisesti kokoomuksessa on kuultu kentän ääntä, kun Lasse, Laura ja Joonas ovat kertoneet oman näkemyksensä yhteisestä edusta. Olisi mielenkiintoista tietää, onko kokoomus tosissaan ja mikäli se olisi itse hallituksessa, olisiko se oikeasti valmis uhmaamaan tällaisessa asiassa komissiota vai omia lobbareitaan ja vaalirahoittajiaan.

Ja on vähän erikoista, että kristilliset ovat lähteneet tällaiseen mukaan. Kuten he itse toteavat, muissa maissa ei yksityisen ja julkisen sektorin raja ole samanlainen ja järjestämisvastuu ei ole samanlainen.

Minusta on ihan hyvä, että Suomessa tämä komission kanta tässä on otettu huomioon siten kuin se on sanottu.

17.19 Raimo Piirainen sd: Arvoisa rouva puhemies! En ole verojaoston jäsen, mutta kun kuuntelin tätä keskustelua ja sitä, mitä käytiin valtiovaroissa tänään, niin on helppo yhtyä tähän verojaoston puheenjohtajan esille tuomaan asiaan tästä, että tämä koskisi vain julkista sektoria. Mitä edustaja Saramokin totesi, niin EU-maissahan on erilaisia järjestelmiä. Siellä yksityisen vastuu on joissakin asioissa huomattavasti suurempi kuin julkisen, ja tässä on tämä vaihteluväli aika suuri.

Tietenkin tällä pyritään nyt siihen, että meillä Euroopassa ja ennen kaikkea Suomessa, toivoisi, lähtee omaa valmistelua liikkeelle, ja sillä tavalla tuetaan niitä, jotka lähtevät valmistelemaan, että arvonnäkövero ei tuolta ajanjaksolta tarvitsisi tulouttaa, mutta nähtäväksi jää. Kovin lyhyt on tämä aika, kun on heinäkuun loppuun. Lähinnä sitä mietin, miten kerkeää, mutta toisaalta voisi pistää homman tulille ja tällä tavalla meidän huoltovarmuuttamme parantaa tässä epidemiassa. Aasian maat ovat olleet merkittävässä osassa tässä ennen kaikkea suojainten osalta.

Tuo on todella hyvä kysymys, lähdetäänkö komission kantaa vastaan taistelemaan. Olen kyllä kuullut joskus sanottavan täälläkin, että jos komissiolta lähdetään kysymään, niin sieltähän saadaan semmoinen vastaus kuin halutaan, mutta oletan, että tässä tapauksessa näin ei olla tehty.

Puhemies Anu Vehviläinen: Sitten on puheenjohtaja Viitanen.

17.21 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä se näin on, että tässä on tätä tulkintaa varmasti meillä haluttu noudattaa. Täytyy muistaa, että tässä on sinänsä kysymys 7 miljoonan euron verotuesta yksityisille terveysfirmoille, nimenomaisesti näille yksityisille, silloin kun nämä kohdistuvat julkiseen palvelutuotantoon. Ja tämä komission rajaus, joka on sieltä varmennettu, koskee nimenomaan niitä tapauksia, mitkä on rajattu ulkopuolelle, missä tätä yksityistä tuotantoa menisi yksityisiin palveluihin. Tässä on kysymys julkisista

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2020 vp

palveluista, vaikka tämä verotuki meneekin yksityisille toimijoille, juuri näille terveysjärjestöille menee tämä 7 miljoonaa tässäkin tapauksessa.

Täytyy muistaa, että tähän virallisesti ei tarkoitukseltaan ole yritystukemisesitys, vaan tämä nimenomainen esitys on tehty siksi, että tällä ehkäistään epäreilua kilpailutilannetta niissä tilanteissa, kun tulee EU:n ulkopuolelta näitä tarvikkeita, eli tässä halutaan myös nämä kotimaiset ja EU:n sisäiset hankinnat tehdä tasapuoliseksi verokohtelultaan, ja tästä on kysymys kaiken kaikkiaan tässä esityksessä. Saa ehkä hieman väärän kuvan, kun täällä puhutaan ideologisista valinnoista ja siitä, että tämä ei koskisi yksityisiä, sillä kyllä tämä nimenomaan juuri yksityisille kohdistuu.

17.22 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin on huomionarvoista se, mikä tässä KD:n ja kokoomuksen vastalauseessa tuodaan esille, että ylipäättänsä nollaverokannan asettaminen on jo lähtökohtaisesti tämän direktiivin vastaista, mutta kun on tällainen poikkeustila, [Pia Viitanen välihuuto] niin on lähdetty siitä, että komissio on todennut, että se ei nosta tässä tilanteessa jäsenvaltiota kohtaan rikkomusmenettelyä — eli voidaan kysyä, että missä puolella salia ovat ne puolueet, jotka kulkevat nyt siinä komission talutusnuorassa niin ahkerasti, että vaikka komissio sanoo, että ei aloiteta rikkomusmenettelyä, niin siitä huolimatta eivät uskalla tehdä tätä päätöstä.

Sitten kun pohditaan myös sitä, että missä ovat ne pörriäisten tukijat — niin nimenomaanhan tällä sanotaan, että kokonaisulkoistuksen tehneet kyllä saavat tämän nollaverokannan, eli kun yksityinen bisnes on ottanut hoitaakseen koko kunnan terveystoimen, niin sinne ”kyllä, todennäköisesti saadaan nyt sitten tämä”. Mutta sitten kun siellä on se kehitysvammaisten hoivalaitos, jota ehkä joku yksinyrittäjä pyörittää ja haluaisi sitä kautta olla tuomassa kuntaan verotuottoja, niin ”ei, heille ei pidä näitä etuuksia olla antamassa”. Tai kun siellä on se vanhustenpalvelulaitos, jossa paikalliset yrittäjät, monta kertaa vielä naisvaltaiset yrittäjät, näitä pieniä hoitokoteja pyörittävät, niin ”ei, heille ei kuulu tämä”.

Vielä haluaisin tietää sen, millä tavalla ratkaistaan esimerkiksi Pohjanmaalla Viiskunta, jolla on muistaakseni sellainen yhteisyritys, josta 51 prosenttia omistavat ne ympäristökunnat ja oliko 49 prosenttia sitten Pihlajalinna — että miten näin tällaisessa tilanteessa sitten: kuka katsoo tämän, että onko tämä nyt sitten yksityistä vai julkista vai jonkunlaista yhteisyritystä, ja miten tämä hankinta on tapahtunut? Tässä tämän kriisin alussa huomattiin, että siellähän sairaanhoitopiirien kautta olisi pitänyt näiden suojavarusteiden kulkeutua niin yksityiselle puolelle kuin julkiselle puolelle, mutta kyllä oli se hankintavastuu näissä tilanteissa, se jäi niin kuin ikävästi ilmaan. Ja sen takia se, että nyt ideologisesti rajataan, että nämä yksityiset toimijat eivät pysty olemaan tässä mukana, mutta jos olet tarpeeksi iso jättiyritys ja olet koko kunnan terveystoimen ulkoistanut, niin se kyllä sopii ja sinne kuuluvat sitten nämä alvin nollaverokannat. Nämä ovat minun mielestäni nyt sellaisia linjauksia, joista kyllä nyt toivoisin, että todellakin ne ideologiset silmälaput jätettäisiin pois ja kohdeltaisiin näitä sote-alan toimijoita samalta viivalta.

17.25 Pia Viitanen sd: Arvoisa puhemies! Kyllä sitten nämä väitetyt ideologiset silmälasit löytyvät tässä tapauksessa ihan EU:n komissiolt ja myös Suomen valtiovarainministeriön vero-osastolta. Siellä nämä tulkinnat on tehty.

Tässä sitten tietenkin joka tapauksessa, kun tämä tuki on rajattu koronan hoitoon, joudutaan tätä rajanvetoa käymään, koska näitä varusteita varmasti käytetään myös muuhun kuin koronan hoitoon, ja niitä tilanteitahan tämä verovapaus ei koske. Eli se pahin byro-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2020 vp

kratiahän tulee siitä, että joka tapauksessa tätä joudutaan seuraamaan, ja jos haluaisi olla täysin byrokratiaa vastaan, ei tietenkään haluaisi edes kannattaa tällaista esitystä. Mielestäni on loogista tätä kannattaa ja todeta hyväksi, että saadaan nimenomaan kotimaiset ja EU:n sisäiset tilanteet tasavertaiseksi EU:n ulkopuolelta tulevaan. Siinähan tämä pihvi on.

17.26 Jussi Saramo vas: Arvoisa puhemies! Lyhyesti olisin vain täsmentänyt, että kyllähän se vanhustenpalvelulaitos tai mikä tahansa yksityinen toimija, joka tuottaa sitä julkista, kaikkien saatavilla olevaa hyvinvointivaltion palvelua, kunnille palvelua, ovat tässä mukana. Että mukana ei ole se täysin yksityinen toiminta, ja en ymmärrä, miksi juuri sitä kristilliset haluavat tässä tukea.

17.26 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Essayah tuossa erittäin hyvin valaisi sitä, miten tässä on jätetty väliin putoaja-asemaan nimenomaan nämä pienet, monesti aika naisvaltaiset yritykset. Sen sijaan tämän mekanismin kautta ne kohteet, joissa on tapahtunut sitten näitä totaaliulkoistuksia suurten yritysten johdosta, ovat tähän sisällytettyjä.

Mutta ihan yleisesti haluan sen todeta, että vaikka tässä arvostelun kohteena ovat nyt juuri nämä välinputoaja-asemaan joutuneet yritykset, niin kaiken kaikkiaan tämä esityshän on erittäin hyvä. Ja on erittäin tärkeää, että monella tavoin pyrimme turvaamaan sen, että kotimaisia hankintoja esimerkiksi testausvälineistön ja suojamateriaalien suhteen tuetaisiin ja kannustettaisiin. Toivottavasti emme syksyllä ole toisen aallon edessä, mutta mikäli sellainen tulee, niin on todella tärkeää, että omasta huoltovarmuudesta, ennen muuta Suomessa, mutta myös Euroopan unionin alueella, kykenemme huolehtimaan.

17.28 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Vielä nostan yhden tämmöisen epäneutraliteettiasian esille. Ajatellaanpa työterveyshuoltoa: Meillähan on paljon sellaisia kuntia, joissa työterveyshuoltoa pyöritetään terveyskeskuksen yhteydessä, ja se on sitä julkisen toimijan tarjoamaa työterveyshuoltoa. Sitten meillä on olemassa yksityisiä työterveyshuoltoja. Jos ajatellaan, että meillä on sairastunut ihminen, niin onko se sitten työnantajasta kiinni, minkätyyppisen verokohtelun kohteeksi vaikkapa hänen testauksessaan käytettävä välineistö on joutunut. Minun mielestäni tämmöinen rajausta, minkä hallitus on tässä tehnyt, tekee tämän entisestään byrokraattisemmaksi ja vaikeammaksi. Edustaja Viitanen on siinä aivan oikeassa, kun hän sanoi, että tässä joka tapauksessa joudutaan hiuksia halkomaan, kun mietitään, onko tämä nyt juuri koronan hoitoon tarkoitettua, koska se on ihan selvää, että nämä suojaessut ja erilaiset takit ja muut vastaavat ovat pitkälti myös niitä ihan normaaleja varusteita, joita tarvitaan hoitokodeissa. Ehkä sitten lähinnä voi sanoa, että tuskinpa tuommoisilla visiireillä muuna kuin korona-aikana lähestytään potilaita, että se todennäköisesti voi olla tämmöinen erityisyys — paitsi että nyt olen kuullut esimerkiksi hammashoitoyksiköistä, että siellä on pohdittu, että ihan oikeasti otetaan ne visiirit käyttöön tulevaisuudessa ihan pysyvästi, koska on huomattu, että se on äärimmäisen hyvä, ja todellakin kun ajatellaan, että hammashoitotyössä niitä pärskeitä ja roiskeita on, niin se suojaa paljon paremmin kuin tähän mennessä kehitetyt suojavarustukset.

Kyllä näitä tämmöisiä neutraliteettiongelmia tämän esityksen sisällä on, ja niitä vielä tällä hallituksen esityksellä lisätään, mutta aivan niin kuin edustaja Räsänen totesi, kaiken kaikkiaan, totta kai, tämä on nyt äärimmäisen tärkeätä ja näin pitää toimia. Tämä esitys si-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2020 vp

nällänsä muuten on kannatettava, mutta turha oli luoda tämän sisälle sitten tämäntyyppisiä ideologisia jakolinjoja.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.